OVER EENE NIEUWE SOORT VAN HET GESLACHT *PULEX*, LINN.

DOOR

C. RITSEMA Cz.

(Zie Plaat 7).

Op een mijner entomologische uitstapjes in Augustus 1866 ondernomen, vooral met het doel om nesten van Hymenoptera op te sporen, vond ik op het Bolwerk te Haarlem in een nest van *Bombus subterraneus* Linn., dat 2,5 palm diep in den grond lag, eene vloo, die de soorten welke ik van het geslacht *Pulex* kende, verre in grootte overtrof, daar de lengte 3 tot 4 Ned. streep zal hebben bedragen. Hetgeen verder bij eene oppervlakkige beschouwing met eene zwakke vergrooting mijne aandacht trok, was de sterke ontwikkeling der achterpooten, en de dikke zwarte borstelharen waarmede zij bezet waren, waaruit men tot een grooter springvermogen zou besluiten, dan de vloo werkelijk bezat; hare bewegingen waren zelfs langzaam en onzeker, en hare sprongen klein. In weerwil van de traagheid wist zij mij te ontsnappen, voor ik haar eenigzins naauwkeuriger had kunnen beschouwen.

Eenigen tijd later, en wel in het begin der volgende maand, een hommelcolonie van dezelfde soort, die ik uit den Haarlemmerhout in onzen tuin had overgebracht, verstorende, en het nest in handen nemende om het voor mijne collectie schoon te maken, werd ik verrast door het vinden van eene dergelijke vloo (en wel een ♂ exemplaar), als die waarvan ik hierboven gesproken heb. Door het ontsnappen van het vorige exemplaar

voorzichtiger geworden, paste ik zorgvuldig op dit mannetje, en plaatste het in mijne collectie, waar het zich nog thans bevindt. Voor ik het daartoe doodde, nam ik op nieuw de traagheid zijner bewegingen waar; bij meting bleek het 4 Ned. streep lang te zijn.

Nadat ik deze vloo in de Vergadering der Nederlandsche Entomologische Vereeniging van 22 December 1867 had laten bezichtigen, kwam het verlangen bij mij op, te weten welke soort ik voor mij had. Uit het onderzoek dat ik hiervoor in het werk stelde, en waarbij ik vooral geraadpleegd heb, hetgeen Dugès, Bouché, Curtis en Kolenati over de soorten van dit geslacht geschreven hebben, bleek mij echter dat zij tot geen der beschreven soorten van het geslacht *Pulex* Linn., die ik heb kunnen opsporen, behoort. De kop vertoont echter veel overeenkomst met dien van *Pulex Talpae* Curt, van welke soort zij echter in andere opzichten afwijkt.

Het schijnt mij dus niet te gewaagd toe, deze soort voor onbeschreven te houden, en haar als zoodanig *Pulex obtusiceps* te noemen, naar aanleiding van den stomp kielvormigen kop. Ik laat mijner soort den ouden geslachtsnaam *Pulex* van Linnaeus nog behouden, daar zij niet goed tot een der geslachten door Kolenati gevormd (zie *Horae Societatis Entomologicae Rossicae*, fasc. sec. 1863) kan worden gebracht; naar mijne meening behoort zij tusschen de geslachten *Ctenopsyllus* Kol. en *Ceratopsyllus* Curt. geplaatst te worden.

Opmerkelijk is het, vooral met betrekking tot de vindplaats der door mij te beschrijven soort, dat Macquart in October 1829, in zijn' tuin in een nest van *Bombus terrestris* Linn., eveneens vlooijen van eene aanzienlijke grootte (une ligne et demie) aantrof, die hij *Pulex terrestris* noemde (Macquart, *Sur une espèce particulière de Puce; Ann. des Sc. nat.* tome 22. 1831. p. 465—467); aan deze soort schrijft hij een kam van platte stekels aan alle segmenten van den thorax en van het abdomen toe, hetgeen met de afbeelding van *Pulex Talpae* Curt. (*Brit. Entom.* III. pl. 114) overeenstemt, welke kam bij *Pulex obtusiceps* echter slechts aan den prothorax en de drie eerste achterlijfssegmenten voorkomt.

Den heer van der Wulp verlang ik mijn' dank te betuigen, voor de welwillendheid waarmede hij mij behulpzaam is geweest in het vervaardigen der afbeeldingen van het beschreven voorwerp.

Beschrijving van *Pulex obtusiceps* mihi. De gedaante is in hoofdzaak die der andere soorten van dit geslacht, de kleur kastanjebruin, lengte = 4 Ned. streep.

De kop is kort, van voren aan beide zijden als afgehakt, met eene stompe kiel op het midden en even als de prothorax, aan de bovenzijde van eene overlangsche breede ondiepe groef voorzien; de oogen zijn zeer klein en langwerpig; de sprieten staan ver naar voren, zijn in de groef niet door eene schub bedekt, en bestaan uit 3 leedjes, waarvan het 2e het kortste en het 3e het langste en breedste is; de 1e en 2e leden dragen eenige lichtbruine haren; het 3e is duidelijk in 10 ringen verdeeld, en van ter zijde min of meer platgedrukt. De wangen zijn aan den achterrand, tusschen de groef der sprieten en den mond, voorzien van 10 platte zwarte stekels, met de spits naar achteren gekeerd. De bovenlip is ongetand, en draagt in het midden eene overlangsche rib; de onderkaakvoelers bestaan uit 4 fijnbehaarde leedjes, van welke het 3e het kortste is.

De prothorax draagt aan den achterrand eenen kam van 14 platte zwarte stekels, die over het voorste gedeelte van den mesothorax heen liggen. De rudimenten der vleugels zijn met eenige rijen van donkerbruine haren bezet.

Aan den achterrand van de drie eerste segmenten van het achterlijf, vindt men weder platte zwarte doorntjes, doch korter dan die der wangen (die de langsten zijn) en die van den prothorax. Aan het 1e segment vormen zij een' kam van 40 stekels, die op den rug door een ovaal, lichtbruin gekleurd plaatje wordt afgebroken, aan het 2e segment is het aantal stekels tot 12, en aan het 3e tot 9 aan iedere zijde, verminderd. Het voorlaatste segment draagt op zijn' rug 6 groote zwarte borstelharen, drie aan drie bij elkander geplaatst, waarvan het middelste het langste, en het binnenste het kortste is; op den rug

van het laatste segment komen er 4 voor, die twee aan twee onmiddelijk op dit segment liggen.

De pooten, vooral het achterste paar, zijn sterk ontwikkeld; aan het voorste paar is de heup langer dan de dij en de scheen, en met vele zwarte haartjes bezet; de heupen der beide achterste paren zijn zeer breed, kort en plat, niet behaard, doch doen zich door kuiltjes grof gestipt voor. De scheenen van alle pooten zijn aan den achterrand met dikke, zwarte borstelharen van zeer verschillende lengte bezet, die van het voorste paar ook aan de uiteinden; aan de achterpooten zijn deze borstelharen het sterkst, en hier ook aan de tarsen aanwezig De leedjes der tarsen volgen in grootte aldus op elkander, aan het 1 paar: 1, 5, 2, 3, 4; aan het 2e paar: 1, 2 = 5, 3, 4 en aan het 3e paar: 1, 2, 3, 5, 4. Vooral het laatste lid der tarsen is aan de onderzijde van twee rijen zwarte stekeltjes voorzien, terwijl daar ook voor ieder klauwtje, een puntig knobbeltje ligt.

Aanteekening. In *Horae Societatis Entomologicae Rossicae*, fasc. sec. 1863, levert Dr. F. A. Kolenati «Bijdragen tot de kennis der Phthirio-Myiarien», en neemt aldaar, in de groep der *Aphaniptera* Kirby, 8 geslachten en 24 soorten aan.
